

Pero SUDAR

“Uvijek aktualna obveza: odgajati za mir” Razmišljanje nad Papinom porukom za Svjetski dan mira 2004.*

Uvod

Prije svega htio bih naglasiti da nas papa Ivan Pavao II. već naslovom svoje *poruke* za Svjetski dan mira ove godine¹ poučava u dvjema temeljnim stvarima, koje po mom mišljenju ne bi smjele ostati nezapažene jer zasijecaju u samu srž *Poruke*. Naslovom nas Papa podsjeća na svoju prvu poruku, s gotovo istim naslovom kao ove godine, kojom nas je poučio da put *do mira* jest put *odgoja za mir*. Tijekom dvadesetpet godina pontifikata Papa je bio neumorni i Vrhovni učitelj u teškoj školi mira, smatrajući upravo mir jednom od svojih središnjih tema i gorućih obveza. S protjecanjem vremena križ bolesti i teško breme njegove službe povili su njegovo tijelo prema zemlji, preobražavajući ga u novi znak za Crkvu i za moderni svijet. Ali usprkos fizičkoj nepokretljivosti, on se ne predaje. Štoviše, odvažuje se te ove godine uporno ističe *odgoj za mir* kao *uvijek aktualnu obvezu*. Čini mi se da upravo ovaj njegov primjer postaje porukom i snažnim upozorenjem kako nema ni osobnih uvjeta koji bi nas mogli ispričati ili osloboditi od odgovornosti za mir, niti objektivnih situacija koje bi odgovornost za mir mogle učiniti neaktualnom. Nakon što smo posljednjih godina, zbog bezbrojnih razloga i zornih konkretnih činjenica, gotovo prisiljeni da postanemo sumnjičavcima glede mogućnosti istinskog, tj. pravednog mira, ovaj veliki Papa, može se i mora reći, ne dopušta nam da klonemo duhom. On podiže svoj glas i kao prisižući ponavlja *da mir jest* i *da ostaje mogućim* te da je zato danas, kao i uvijek, *takoder obvezatan*. Odgajati za mir, radeći za nj, moguće je jedino u uvjerenju da on nije iluzoran. Međutim, onomu koji pažljivo promatra bilo

* Tekst pripremljen i pročitan na talijanskom jeziku u okviru okruglih stolova prigodom “Tjedna mira”, organiziranoga u siječnju i veljači 2004. god. u Torinu, Rimenu i Senegaliji.

¹ *Poruka* je izdana u Vatikanu 8. prosinca, a predstavljena u Tiskovnom uredu Svete Stolice 16. prosinca 2003.

povijest bilo trenutno stanje čovječanstva, potrebna je doista snažna vjera da bi prihvatio izazov bolje budućnosti mira za svijet u kojemu živimo.

Povezujući svoju ovogodišnju *poruku*, ne samo s naslovom, s onom od prije 25 godina, te sažimljući pomalo sve svoje poruke, Papa očituje svoje uvjerenje da mir nije, da ne može i ne smije biti smatran propalom hipotezom. Mir ima budućnost upravo zato što se ne radi o pukoj ljudskoj stvari, nego o Božjem obećanju. Za Papu i za sve kršćane *objavljivati mir* jest *naviještati Krista i njegovo Evanđelje mira*, što treba postati dragocjenom baštinom svih ljudi.

Upravo ta vjera ovjerovljuje Papu da uputi *ponizni apel* koji se pretvara u krik vodama naroda, pravnicima, odgojiteljima, podsjećajući ih na njihovu *zadaću promicanja mira i pozivanja vjernika i svih ljudi dobre volje da stvar mira shvate vlastitom obvezom*. Pogađajuće je i vrlo znakovito, a za neke zasigurno i napadački to što Papa nije propustio obratiti se također *muškarcima i ženama koji su u napsti da pribjegu sredstvu terorizma*. Potrebna je, naime, posebna odvažnost da bi se usudio obratiti teroristima u trenutnim uvjetima javnog mnijenja, koje doista pretjeruje, naglašavajući da bi stvar za koju se bore mogla biti dovedena u pitanje. U nekom smislu Papa je vidi pozitivnom, jer samo pozitivne stvari mogu biti dovedene u pitanje.

U svjetlu vjere postaje razumljivim da je u pravoj školi mira samo jedan istinski Odgojitelj. Svima drugima potrebno je da budu neprestano odgajani. I večeras! Moja je zadaća da uvedem u problem i pripomognem zajedničkom promišljanju. Duboko sam uvjeren da je Papina *poruka* toliko bogata i privlačna jer nudi razne i različite pristupe. Nastojat ću istaknuti samo neke pojedinosti s nakanom da osjetite njihovu jeku u situaciji u kojoj živim i iz koje dolazim, dajući im tako pomalo obilježje svjedočenja.

I. Odgajati za mir znači živjeti mir

Dirujući temeljne točke teorije mira i svraćajući pozornost na teme i sadržaje papinskih *poruka* prigodom Dana mira, ustanovljenog od pape Pavla VI., Papa piše da *su razni vidici prizme mira obilno osvijetljeni*. Dojmljivo je koliko se danas govori i piše o temi mira. Rijetke su ustanove, udruge, bilo vladine ili nevladine, i pokreti čija aktivnost ne bi uključivala ovu temu. Sredstva priopćavanja iz dana u dan obasipaju nas emisijama, knjigama, poglavljima, člancima, skupovima, okruglim stolovima o egzistencijalnoj važnosti mira. Ima, primjerice, biskupskih konferencija koje iz godine u godinu, pod raznim vidicima desetine dokumenata posvećuju miru. Dostatni bi bili samo dokumenti Katoličke Crkve da bi se

temeljito upoznalo što je i kako se promiče vrlina pravoga mira. Sva ova golema aktivnost cilja k odgajanju za mir, također zbog toga što je čovječanstvo već više nego uvjereno da je mir uvjet vlastitoga preživljavanja.

Usprkos tomu, mir je još uvijek ideal kojega treba dostići. Za mnoge je tako daleko da se čini iluzijom. Čini se da nastavljamo sanjati o miru a bez istinske spremnosti živjeti ga kao moguću stvarnost. Nakon Drugog svjetskog rata i dogovora, svečano potpisanog od 51 države, koji je *trebao 'sačuvati buduće naraštaje od biča rata'* (Predgovor Povelje Ujedinjenih Naroda, San Francisco 26. lipnja 1945.), vođeno je više od stotinu ratova. U ovom trenutku u svijetu je 40 ratova u tijeku. Posljedice su više nego katastrofalne!

Netko je izračunao da su ratovi u prošlom stoljeću prouzročili gubitak više od deset milijardi ljudskih života, što znači da je čitava populacija svijeta skoro dvaput potpuno potamanjena. Osim ubijenih, u ovaj žalosti broj pripadaju i ljudi umrli od gladi (25 milijuna godišnje), jer novac i sredstva utrošena u ratove (800 milijardi godišnje), oteći su od njih. Tko bi se zatim usudio i pokušati izračunati moralne i materijalne štete koje su pretrpjeli oni što su preživjeli ratove! Zacijelo nitko, jer je to stvarno neizračunljivo. Moja zemlja, Bosna i Hercegovina, koja je i prije rata bila siromašna, tek za dvadeset godina dostići će predratni standard života! Ostaje nam pitanje: Tko će imati strpljenja za čekanje? Predviđa se da će samo 1% današnjih mladih živjeti u Bosni i Hercegovini 2020. god. Rat je u sebi apsurd. No, ješ je veći apsurd činjenica da mi ljudi ostajemo nesposobnima shvatiti kako za postizanje mira nije dovoljno samo željeti ga, nego da je neophodna spremnost platiti za nj cijenu, koja nikada nije visoka kao cijena rata.

Nije malo onih što tvrde da se ni u jednom stoljeću nije toliko govorilo o miru, hvalilo slobodom i veličalo ljudska prava i istovremeno ni u jednom drugom stoljeću nije bilo toliko i takvih ratova i gaženja svih ljudskih prava kao u prošlom. Upravo to potvrđuje da naše apstraktno shvaćanje mira ili strah od rata nisu dostatni da bi se izbjegla napast rata. Najčešće pitanje u svezi sa strahotom ratova u bivšoj Jugoslaviji bijaše: Kako je sve to bilo moguće? Naime, tijekom pedeset godina režim kod nas je nastojao spriječiti ga svim sredstvima, dopuštenima i nedopuštenima. Sve sfere svakodnevnog života bile su posvema prožete ideologijom o bratstvu i jedinstvu "jugoslavenskog" naroda. No, bez uspjeha. Štoviše, sada postajemo svjesni da se i to nastojanje pretvorilo u jedan od razloga za izbijanje rata. I to ne vrijedi samo o našoj situaciji, nego o svim ratovima, jer svaki put kad ne živimo mir, mi pripremamo rat, pa i ne znajući ili čak misleći da činimo nešto u korist mira. Zbog toga je temeljno pitanje: Kako se živi, tj. kako se gradi i promiče mir?

Čini mi se da upravo zbog određenog neuspjeha brojnih čuvenih teorija o miru, Papa u svojoj *poruci* konstatira da *ne preostaje drugo nego raditi* te poziva na posao. Cijeli tekst *poruke* daje razumjeti da raditi u korist mira znači *odgajati za mir* i obratno. Odgajati ne znači samo učiniti nekoga vještim u nečemu, nego još više učiniti spremnim za nešto. U tom smislu odgajati za mir uključuje također spremnost živjeti mir kao vrednotu. Natjerani da razmišljamo o dubokim razlozima rata, usred bombardiranja i potoka ljudske krvi u Sarajevu, shvatili smo da se rat začinje i dozrijeva u dubini ljudskog srca. Njegova opasnost točno se podudara sa stanjem ljudskih srdaca. Izbjeći ga moguće je jedino ako se njegovi korijeni iščupaju ondje gdje raste, iz ljudskih srdaca. Iskustvo s komunističkim režimom naučilo nas je da naraštaji ne mogu biti odgajani parcijalno, naime samo za unaprijed postavljene ciljeve. Pa ni za mir. Takav tip odgajanja za mir služio je jedino za izbjegavanje rata, u vidu preživljavanja političkog režima i zbog toga nije dopirao u srce naroda. U tom slučaju promidžba mira, kao i sam narod, pretvoreni su u sredstva. Svako društvo pa čak i svaka civilizacija, ne isključujući ni religiju, u kojima ljudska osoba biva korištena kao sredstvo, mora se plašiti rata jer ga priprema. Mir je cjelina čovjekovih stavova koji služe promidžbi ljudskosti. Zbog toga samo oni koji su cjelovito odgojeni, mogu raditi za mir, tj. stvarno ga živjeti. Živjeti mir i živjeti u miru mogu samo oni koji ljube život, jer su jedino tako sposobni prihvatiti drugoga. Prihvatiti drugoga *kao samoga sebe* jedina je zlatna moneta kojom se može platiti najveće blago mira, bez kojega život na ovaj ili onaj način biva ugušen. O kvalitetu pristupa životu ovisi, dakle, mogućnost suživota. A o kvalitetu suživota ovisi budućnost mira.

Želeći dati svoj doprinos budućnosti mira u Bosni i Hercegovini, Katolička je Crkva prije deset godina otvorila katoličke škole. Te su škole kao i sve druge. Zbog toga što su otvorene svima koji prihvaćaju duh kojim se nastoji raditi u njima, mnogi ih smatraju školama za mir. Ja, međutim, ne vidim da bi se vrijednost ovoga projekta mogla svesti samo na činjenicu da naše škole pohađaju učenici koji pripadaju različitim religijama i narodima, čiji su se roditelji u vrijeme rata žestoko međusobno tukli. Ni po tome ni po sadržajima koji se uče kao ni po uvjetima u kojima rade, ne možemo si umišljati da ih činimo drukčijima od drugih škola. Nastojimo, međutim, pretvoriti ih u mjesta u kojima sve teži odgajanju naraštaja koji bi bio svjestan najveće vrijednosti života.

“Školama za Europu” Crkva u Sarajevu dala je prednost “obnovi” ljudskih srdaca u odnosu na obnovu zidova. Novi će mentalitet u Bosni i Hercegovini moći izniknuti ako uspijemo iz ljudskih srdaca ukloniti nepovjerenje i strah jednih od drugih. Činilo nam se da je najučinkovitiji put do

toga staviti zajedno najmlade, predlažući im model privlačne škole. Nastavni program naših škola, osim predmeta propisanih od ministarstva za odgoj, pruža neke posebnosti u kojima se ogleda tendencija ovih škola. Engleski se jezik predaje od prvog razreda. Od petog razreda, kao drugi strani jezik, učenici mogu birati između njemačkoga i francuskoga. Već u pučkoj školi predaju se predmeti kao povijest velikih religija, odgoj za demokraciju, ekologija, informatika. U srednjoj školi uče se latinski i grčki s nakanom da naši učenici upoznaju baštinu iz koje je nastala Europa. Učenje vjeronauka ponudeno je svima. Učenici, zajedno sa svojim roditeljima, slobodni su odlučiti se hoće li pohađati taj predmet ili neće. Ako ga izaberu na početku školske godine, dužni su ga pohađati cijelu godinu. Velika većina učenika odlučuje se za pohađanje predavanja iz vjeronauka, koji je izjednačen s drugim predmetima. Za mnoge je zanimljiva činjenica što u našim školama nije dopušteno da jedno pravoslavno ili muslimansko dijete izabere pohađanje nastave katoličkog vjeronauka i obratno. Za ovo imamo svoje vrlo solidne razloge. Spomenuti sadržaji, dodani službenom programu, idu za tim da se u srcima naših učenika rodi želja da postanu građani Europe, nakon što "okuse" vlastite korijene i upoznaju vlastitu baštinu. Europski građanin, danas i sutra, trebat će biti odgojen za dijalog. Poznavanje modernih jezika i sposobnost da se služi modernim sredstvima komuniciranja čine ga osposobljenim za komunikaciju. No, te ga osposobljenosti još ne čine spremnim za dijalog i za zauzimanje za mir. Jedino odgajanje ljudskog srca i integralne osobnosti, preko odvažnog nudenja istinskih vrijednosti, pripravlja i čini spremnim na dijalog. Otvorene iz puke potrebe za preživljavanjem "maloga stada" Crkve u Sarajevu, "Škole za Europu" postale su znakom ohrabrenja i nade za mnoge u Bosni i Hercegovini. Njima Crkva želi ispovjediti i odjelotvoriti vjeru da se njezino poslanje u ovoj zemlji, lijepoj ali i osjetljivoj, ne iscrpljuje u naviještanju Evanđelja samo riječima. Ona se osjeća pozvanom da učini i predloži svima konkretne znakove Kristove ljubavi koja pomiruje i spašava. Njegova riječ i njegovo djelo temelj su prihvaćanja drugoga, na čemu je izgrađena europska demokracija. Odgajanje u ovim vrijednostima, a tragično je da se europski političari toga boje, najviši je stupanj zalaganja za budućnost mira i suživota između različitih naroda i kultura. Naše se škole iz godine u godinu pretvaraju u življeni dokaz da ni zastrašujuća eksplozija mržnje ne uspijeva posve zatrovati izvore ljudskoga. Obnova je moguća uvijek i usprkos svemu, ako se ono ljudsko ne poriče. Mirni i obogaćujući suživot moguć je, kad i ako svi imaju mogućnost i spremnost ostati to što jesu, prihvaćajući i poštujući druge onakve kakvi jesu.

Ustvari, ljudski život nije samo u groznim okolnostima rata opasno obscijenjen i zanijekan. Štoviše, baš u ratu dolaze do vrhunca svi oblici u kojima život biva potcijenjen i obezvrijeđen u vremenima bez rata. Kako se ne bojati rata u svijetu u kojemu je kultura smrti sastavnica progresa. Civilizacija koja napada život u njegovim najslabijim i najosjetljivijim fazama, naime početak, vrhunac i svršetak, time što legalizira pobačaj, nenaravni brak i eutanaziju, već je ušla u rat gori od svih ratova, jer niječe civilizaciju života i ljubavi kao mogućnost.

Odgajanje za mir moguće je jedino odgajanjem za život, tj. pomažući da čovjek postane spreman živjeti tajnu života kao dar koji obvezuje. Tko se odvaži pomagati ljudima da postanu cjelovite osobe odgajajući ih u ljubavi prema životu i u poštivanju života, ispovijeda svoju vjeru da je *mir moguć i obvezatan*. Tko ljubi i poštuje život, odnosno, tko ljubi i poštuje čovjeka, svakog čovjeka, kao vrhunac života, neće imati puno poteškoća da prihvati i pridržava se zakona i prava, kao oblika koji reguliraju i promiču život u zajednici. Mentalitet postmodernog svijeta, zaražen nihilizmom i materijalizmom, znatno je alergičan prema svakom obliku odgoja i gluh na pozive da se žive moralne vrednote i duhovni ideali. Ova alergija i gluhoća djelomično su posljedica dugotrajnih razdoblja pseudoodgoja za pseudovrednote. Zbog toga nikako nije lako odgajati općenito, a u slučaju odgajanja za mir još manje, jer je odgoj za mir vrhunac čitavog odgojnog djelovanja. Međutim, nije ni nemoguće. Papin poziv to također potvrđuje! Istina je da su potrebni pravi odgojitelji, spremni platiti cijenu koju svaki učitelj mora platiti. Ta se cijena sastoji prije svega u ljubavi prema životu, u življenju mira i u ljubavi prema onima kojima učitelj nastoji prenijeti ideale od kojih i za koje on sam živi.

2. Međunarodni poredak - okvir pravednog mira

Svaka bit, da bi funkcionirala, mora imati neki oblik. Svakom sadržaju, da bi bio sačuvan i dobro korišten, potrebna je primjerena posuda. Svaka ideja teži da postane ostvarena. Isto vrijedi i za mir, shvaćen kao dragocjeno blago. Pojedine osobe, kao i razne skupine ljudi i narodi te cijelo čovječanstvo, ne mogu vjerovati trajno u vrijednost života i mira, ako ih nepravde i ratovi prisiljavaju na prevelike kušnje. Čovjek se ne može zauzimati za neki cilj ako ne vjeruje i ne nada se da će ga postići. Jedna od najtragičnijih posljedica rata sastoji se upravo u tome što on nerijetko nameće narodu uvjerenje kako voljeti i promicati mir zapravo je previše naivno i malo probitačno. Tako se događa da i oni koji svojom voljom ne

bi vodili rat, kad su jednom napadnuti, prihvaćaju ga kao jedino sredstvo da se obrane. Nevolja je upravo u činjenici što nepravednici i pravednici, ako se može govoriti u tako čistim kategorijama, vjeruju da mogu postići svoje ciljeve istim sredstvima. No, rat i mir se međusobno isključuju, jer se mir ne može braniti ratom! Rat nije put koji vodi pravednom miru. Mir nije dobro pojedinaca ili malobrojnih, te zbog toga ne mogu ga malobrojni niti izgraditi niti osigurati. Ova činjenična stvarnost navela je skupine, udruge i cijele narode da ujedine snage u zalaganju za mir. Tako je pro-naden i više se puta pokušalo uspostaviti međunarodni poredak koji bi trebao poslužiti kao velika i sigurna posuda mira shvaćenoga kao baština čitavog čovječanstva. Organizacija Ujedinjenih Naroda (OUN) utemeljena je nakon tragičnog iskustva Drugog svjetskog rata. Nema sumnje da je OUN sa svojim različitim strukturama služila pitanju mira i općeg dobra čovječanstva. To ističe i Papa u svojoj poruci.

Usprkos tome odavno su očevidni nedostaci, slabosti i nesposobnosti sadašnjeg međunarodnog poretka. I te očite nasposobnosti zastrašuju. Umjesto da bude *moralno središte* svijeta, OUN se prečesto predstavlja kao sredstvo kojim moćnici ovjerovljuju svoje planove i promiču svoje interese. Nejaki i siromašni, čija bi prava trebala kao prva biti branjena, prve su žrtve ovoga nepravednog poretka. Narav misijâ OUN-a i način kako bivaju provodene nerijetko kompromitiraju samu OUN. Tragični su primjeri vrlo brojni. Jedan od njih bijaše, sad se može reći, njihova misija u Bosni i Hercegovini. S mandatom da razdvojenim drže "strane u sukobu", plave su kacige godinama izvršavale ulogu čuvara osvojenog teritorija. S ovog su teritorija bili protjerani skoro svi nesrpski narodi. Samo u jednoj enklavi (Srebrenica), kojoj su bila obećana jamstvo i sigurnost, ubijeno je oko sedam tisuća ljudi. Kad su cijelom svijetu pokazali da je misija OUN bila neadekvatna i da su plave kacige bile nesposobne da pruže jamstvo sigurnosti, moćnici svijeta uzeli su stvar u svoje ruke. Koristeći i pokazujući silu, prisilili su "strane u sukobu" da prihvate, sa zahvalnošću, njihovu spasilačku ruku. Tako su naplatili i naplaćuju svoju političko-vojnu "pomoć" namećući posve nepravedno rješenje i prisvajajući sebi apsolutnu vlast. Pet godina nakon pada Berlinskog zida, grad Sarajevo podijeljen je na dva dijela. Ironija je htjela da baš talijanski vojnici postave granične znakove! Na pitanje zašto je nametnuo političko rješenje, očito nepravedno i opasno, bivši predsjednik Clinton odgovorio je na američki način da je Rusija tako zahtijevala! Osam godina nakon Daytonskog mira situacija u Bosni i Hercegovini, pod protektoratom Sjedinjenih Američkih Država i njihovih saveznika, nije se poboljšala a zbog svoga političkog ustava i ne može biti poboljšana. Vrhunac tragičnosti jest to što svi pred-

stavnicima tzv. međunarodne zajednice i svi domaći političari moraju govoriti samo pozitivno o Daytonskom sporazumu i o njegovim posljedicama. Katolički su biskupi otpočeta, skoro jedini, dizali svoj glas protiv te izrazite i opasne nepravde. Njihov glas nije bio slušan. Glas je ostao poput *onoga koji viče u pustinji*, upravo kao i Papin glas protiv napada na Irak.

Crkva Kristova u svom zauzimanju za pravedan mir prezire aplauze i ne boji se izolacije. U svjetlu slučaja i sudbine male i siromašne zemlje Bosne i Hercegovine može se razumjeti ili barem naslutiti sva krhkost međunarodnog poretka. Ako OUN želi biti sudionik u igri, primorana je služiti interesu velikih. Ako to ne čini, ostaje ignorirana kao u slučaju Iraka. Ponašanja takve vrste kompromitiraju same temeljne postulate pravednosti i prava te daju *opravdan povod* onima koji imaju takva stajališta da stavljaju u sumnju i samu mogućnost mira.

Krako je vrijeme a možda nije ni potrebno produbljivati uzroke i plove kao i načine kako se manifestira opasna krhkost postojećeg međunarodnog poretka. Svi smo svjesni i primjećujemo da su u velikoj opasnosti mir i sigurnost za sve. Kako sam već rekao, mir nije dobro povlaštenih i moćnih. Svaki čovjek dobio je na dar isto i jednako blago života. Ta blago obvezuje sve nas! Rekli smo da mir, kao okvir blaga života, ne mogu uspješno postizati samo pojedinci ili skupine. Međutim, na žalost, pojedinci ga mogu ugroziti. Povijest je to mnogo puta dokazala. Za jedan novi međunarodni poredak, sposoban jamčiti pravedan mir, potreban je novi mentalitet. A novi mentalitet, prije i povrhu svega zahtijeva odvažnost za drukčijom vizijom čovjeka i svijeta, koja će nam pomoći da izađemo iz starog egoizma. Dokle god OUN s Vijećem sigurnosti ostane mjesto dominacije pet ili više velikih država (*pravo jačih*), prijedlog i želja Pape i svih koji se nadaju da će je vidjeti kao *obitelj narodâ*, ostat će samo san. No, ova činjenica nije i ne mora biti smatrana tragičnom i obeshrabrujućom za one koji vjeruju u istinu prema kojoj snovi postaju stvarnošću ako bivaju snivani od mnogih. A to mogu činiti svi. Maleni i slabi više i bolje nego veliki i moćni. Jer zajedno s njima mir sanja Bog koji je u prvom redu zbog malenih postao kao što su oni.

Zaključak

Bila bi zabluda zatvoriti oči pred opasnostima koje prijete miru. Bilo isto tako naivno ako se ne bi priznalo da su sile koje se zalažu za mir danas vrlo slabe. Nije mudro nadati se da će egoistički mentalitet, kao najdublji i moćan izvor rata, brzo biti promijenjen. Tijekom posljednjih stoljeća

čovječanstvo, naime, nije mnogo napredovalo u onomu bitnom. Jesmo li onda osuđeni na beznade? Da, ako se zatvorimo u uvjerenje da je budućnost mira i nas samih jedino u rukama ljudi. Tko vjeruje u Boga, s čvrstoćom koja proizlazi iz vjere, znade da je mir mesijanska kategorija i obećanje. Bog, kako je to objavio i životom pokazao Isus iz Nazareta, dionik je svih ljudskih stvarnosti. Gdje i kad ljudi priznaju vlastite nesposobnosti, otvaraju prostor za Božji zahvat. Ali Bog neće sam izgraditi mir. On želi počastiti ljude i pokazati da ih ljubi čineći ih svojim suradnicima te *blaženim graditeljima mira* i svojega kraljevstva. Eto zašto je zauzimanje za mir prije svega veliki čin vjere. Iz tog velikog Božjeg plana nitko nije isključen. Također oni što ne vjeruju, ali ako se zbog ljudskosti zauzimaju za mir, suradnici su Božji, iako to ne znaju. Tko god radi za dobro čovječanstva, nije daleko od Boga, jer Bog, u Isusu Kristu, dionik je čovječanstva. Zauzimanje za mir i za dobrobit ljudi treba postati polje suradnje i pomirenja, ali i neiscrpno vrelo nade za svijet. To nam je želja!